

SPONGY STORIES, detail gebakt klei

THE BLUE CARPET, buitenatelier op Landgoed Grootstal

VLOEI BARE TUS SEN RUIMTE

MARLIES VAN HAK

**It matters how
we arrive at the
places we do.**

Sara Ahmed,
*Queer Phenomenology:
Orientations, Objects,
Others* (2006)

Tijdens een wandeling in het park geeft Isolde me een pakketje. Het is vrij plat en licht, van bruin karton, met een rode plastic draad waarmee je het kunt openrijzen. Ik vouw het open en neem de inhoud eruit: het boekje *De Spons In Ons* van J.B. Matto, uitgegeven door de Wereldbibliotheek in 2014. "Misschien kan dit als inspiratie dienen bij het schrijven van je tekst," oppert Isolde. De kijkers in de beschutte vijver op de achtergrond maken een overdonderend kabaal. Dit deel van het uitgestrekte stadspark is duidelijk hun terrein, en het voorjaar hun moment. Nog diezelfde avond begin ik met lezen. De schrijver rapporteert over een marien biologische onderzoeksmis-sie in de wateren rondom Bonaire, in bedachtzame observaties voorzien van gevatte vragen. Waarom heeft Isolde me juist dit boekje gegeven? Ik heb een vermoeden, dat sterker wordt als ik bij deze passage aankom: "In tegenstelling tot een baksteen waren wij een tamelijk vloeibare constructie, we bestonden uit cellen en in de ruimte daartussen was van alles aan de hand: er moest voedsel doorheen, en hormonen en neurotransmitters en enzymen, en er werden gassen uitgewisseld en bouwwerkzaamheden uitgevoerd – een hele reeks processen om ons in leven en aan de gang te houden. Dat we ondanks al die tussenruimte toch een eenheid vormden was een wonder. [...] De spons in ons hield alles uiteindelijk nog altijd bij elkaar."¹

In het werk van Isolde Venrooy wordt de tussenruimte actief verkend. Relaties die zich ontploegen tussen entiteiten – objecten, lichamen, plaatsen, woorden, bomen, gebaren, organismen – vormen zowel het uitgangspunt als de vorm van haar artistieke praktijk. Hoe langer we ideeën uitwisselen, Isolde en ik, hoe meer ik dat begin te herkennen in haar manier van werken en in haar werk zelf. Het kenmerkt zich steeds vaker door performatieve elementen en een uitnodiging tot handelen, zoals wandelen. *I Support You – You Support Me*, dat bestaat uit een zwart-wit gebreide sjaal met tekst aan beide zijden, nodigt bijvoorbeeld uit tot wederzijds ontmoeten. Sinds 2018 zijn de sjaals onderdeel van Isolde's wandelingen. Tijdens een moment van stilstand vraagt ze iedereen, vanaf hun eigen plek, de sjaal omhoog te houden richting een medewandelaar of de omgeving. Het werk werpt vragen op over wat het betekent om jezelf, elkaar en je omgeving te steunen – ook wanneer je tegenover elkaar komt te staan in een landschap en de ander door de afstand niet verstaat. De dialoog tussen Isolde en mij begon met die vraag: hoe verhouden we ons tot het landschap en de ruimte om ons heen? In 2015 startte onze verkenning van de 'ruimte rondom' vanuit conceptueel, artistiek en filosofisch perspectief. Buro Ruimte Rondom² werd informeel opgericht, ontwikkelde haar eerste activiteit in het rivierenlandschap bij Nijmegen, en is sindsdien publiek en minder publiek aanwezig in de vorm van dialoog en wandelingen. Deze tekst is daar een uitvloeisel van: als een voortdurende golf die aanzwelt, doorrolt en terugstroomt.

De tentoonstelling •R•E•S•P•O•N•G•E• brengt objecten, interventies en wandelingen samen van kunstenaar Isolde Venrooy.

•R•E•S•P•O•N•G•E• verwijst naar Isolde's fascinatie voor sponsdieren en het sponsachtige in ons. De tentoonstelling toont de verwevenheid tussen Isolde's wandelperformances, haar Indische familieerleden en artistieke werkmethoden die zijn geworteld in ecologisch denken en maken.

THE BLUE CARPET, buitenatelier op Landgoed Grootstal

THE BLUE CARPET, buitenatelier op Landgoed Grootstal

THE BLUE CARPET, pan met gekookte verflanten

Ter voorbereiding op de tentoonstelling verplaatste Isolde haar atelier naar buiten en bewerkte land ter grootte van haar atelier met exact dezelfde afmetingen. Het bebouwen van de grond, het aandacht schenken aan de aarde en de verhouding tussen de mens en andere entiteiten ervaart zij als een ecologische uitbreiding van haar en andere artistieke praktijk(en).

Beeldend kunstenaar Isolde Venrooy participeert in 2022-2023 in een residency-periode bij De Fabriek in Eindhoven. De werkperiode start met een presentatie van haar werk tussen 2 en 25 september. Als onderdeel van de residency ontwikkelt Isolde voor ieder seizoen (2022-2023) een publieke wandeling in en rondom De Fabriek. De precieze data van deze wandelingen worden via onze sociale mediakanalen gedeeld.

MACROBES, microbe kostuum (werk in progress)

De sjaals van *I Support You – You Support Me* kregen in 2021 een nieuwe betekenis, precies vanwege het noodgedwongen op afstand blijven van elkaar tijdens een pandemie. Voor deze editie van het werk werden vijftig exemplaren verpakt in met de hand genaaide papieren enveloppen en door de kunstenaar overhandigd aan een ontvanger, die het object doorgaf aan weer een volgend persoon. Er bestaan foto's van Isolde op de wielrenfiets, vertraagd achter een grazende kudde schapen, met een besteld pakketje in haar rugzak onderweg naar een adres. Foto's van enveloppen die in auto's over snelwegen razen om persoonlijk te worden afgeleverd bij een dierbare, of bezorgd in te smalle brievenbussen. Het fotoarchief met beeld van gevers en ontvangers, waaronder mantelzorgers en wollige dieren, laat zien dat het werk uitreikt in vele richtingen en raakt aan vele (soorten) levens. De handeling van geven, ontvangen en doorgeven van steun staat centraal. De reizende sjaal is slechts een van de entiteiten in een continuërend systeem van uitwisselen, waarbij het werk zich naar publiek beweegt in plaats van andersom. Sterker nog, de beweging is het werk.

• 1 • The Blue Carpet

The Blue Carpet (2022) ontstaat door het bewerken van land. Via het regenereren van grond komt mijn artistieke praktijk tot uiting. Ik probeer ecologische waarden en kwaliteiten wezenlijk onderdeel te laten zijn van het artistieke proces, net als het voeden van relaties. Het bebouwen van de grond en het aandacht schenken aan de aarde ervaar ik als een ecologische uitbreiding van mijn en andere artistieke praktijk(en). Ik werk er samen met en voor andere levende entiteiten, die ik er verwelkom en ontmoet. Woelmuizen bezoeken de plek, planten wortelen er, bijen voeden zich. Met de pigmenten die ik uit de planten extraheer, verf ik gebakt mensgrote microbe kostuums en *Spongy Stories*. Zo ontstaan meerdere feedback-loops van gift geven, oogsten, tijdelijk verstrengelen en verplaatsen.

Voor *The Blue Carpet* verplaatste ik mijn atelier naar buiten. Op Landgoed Grootstal, net buiten Nijmegen, bewerk ik een stukje land ter grootte van mijn atelier met exact dezelfde afmetingen. Het zorgen voor de bodem en de (verf)planten, inspelend op de tijd en de weersinvloeden, is een activistische daad die mij als kunstenaar verbindt met het lokale. En met een nieuw kunstpubliek, van plant en dier, dat in diezelfde directe omgeving actief is. We delen de plek, op een manier die immaterieel en fysiek verrijkend is voor het artistieke proces en de spelers in het veld.

Via het tijdelijk bewerken van bestaand land wil ik tegelijkertijd processen van dekolonisatie onderzoeken. Grootmachten die in het verleden gebieden koloniseerden, hebben er met hun handelingen voor gezorgd dat een oorspronkelijke omgang en relatie met land verwoest werd, of op z'n minst verdrongen. Nog altijd leidt deze koloniale erfenis tot grote ecologische schade. Het uitputten van grond behoort gezinszins tot het verleden. Met een op ecologie geënte artistieke praktijk wil ik zulke problematische verhoudingen weerspreken. Voor *The Blue Carpet* probeer ik het perspectief in te nemen van bijvoorbeeld insecten, die de weplanten die ik er laat groeien waarnemen als een "blauw tapijt". Zij zullen geen waarde hechten aan de woorden die ik aan het werk geef. Toch kies ik een titel die een verschuiving in mijn materiaal suggereert, om aandacht te geven aan verstrengeling en samenwerking.

Het proces van uitnodigen zet die beweging in gang, zoals ook het boekje *De Spons In Ons* mij uitnodigt om na te denken over de tekst die ik nu schrijf. Over wat waarneming is en taal kan doen. Over wat het betekent om samen te werken en leven, met mens of niet-mens, vanuit inter- of intra-actie.³ In relatie tot haar wandelwerken heeft Isolde wel eens gesproken over "de uitnodiging als route om ergens te geraken". Voor *Pathfinder* (2020) verzamelde ze teksten uit verschillende theoretische of literaire bronnen als basis voor wandelinstructies. Het pakketje met tien gezeefdrukte ansichtkaarten bevat aanwijzingen als "Plaats je handpalm op de aarde. Voel elkaars temperatuur", "Loop en voel hoe verleden tijden toekomstige tijden instrumen" en "Deze zin is verhuisd naar dit park". De instructies richten je aandacht, op je eigen lichaam en/of de nabije omgeving, en zetten aan tot een fysieke verplaatsing in het park of juist een groeiende denkbeving. Een soortgelijke werking heeft een vroege versie van *Traveller* (2020), een dan nog zwart kubusvormig object dat papieren propfen katapulteert die je kunt opvangen en 'ontpropfen'. De propfen bevatten tekstuele instructies voor een korte handeling of wandeling op de plek waar je de tekst kreeg toegeworpen, na een druk op de rode knop. Door jou of, ongezien, door een ander. De propfen bombarderen je dan met woorden, zoals slogans dat ongevaagd kunnen doen in de publieke ruimte van de stad.

Het 'uitnodigend instrueren' stelt mogelijk onverwachte en alternatieve scenario's in werking – scenario's die beginnen op een schaal die dichtbij en direct zintuiglijk waarbaar voelt, maar die zich al snel ontploegen in uiteenlopende richtingen en betekenissen. Hier komt een uitspraak van feministisch schrijver en onderzoeker Sara Ahmed in me op, die vaker resoneert: "It matters how we arrive at the places we do". Het maakt uit hoe we ergens geraken. In *Find Your Way*, de introductie tot *Queer*

• 2 • Macrobes

Je bent van harte uitgenodigd om, zonder schoenen, in deze kostuums te gaan liggen.

Het werk *Macrobes* (2022) bestaat uit kostuums in de vorm van microben, maar dan twee meter lang. De kostuums zijn met plantaardige indigo gekleurd en met batik betekend. Je kunt ze opvoelen en meenemen in een reistas, om ze tijdens een wandeling te ontvouwen en erin plaats te nemen. *Macrobes* is tot stand gekomen in samenwerking met Wouter Engelbart van Platform DIS en Maya Berkhof.

Als mens zien we de wereld vanuit homo-sapiens-perspectief. We hanteren een schaal die past bij onze grootte en onze verhouding tot de omgeving. Een hond past qua formaat bij een menselijke, een blauwe vinvis is juist overdunderend enorm. Microben zijn veel kleinere medebewoners in en op ons lichaam en in de ruimte rondom ons. We weten pas enkele eeuwen van hun bestaan, sinds deze organismen zichtbaar gemaakt werden door ze met kijkinstrumenten te vergroten.

Dat we onze lichaamsvorm en -grootte als vertrekpunt nemen voor onze waarneming is niet zo gek, het is onze eerste referentie. We vormen dan ook theorieën die ons passen, die we kunnen belichamen. Maar wat als dit mens-in-de-wereld-perspectief deels een interpretatie is vol gaten? We zien onszelf vaak als een omsloten geheel, een individu. Maar we zijn een wandelende assemblage van sprekers op micro- en macroniveau. Zoals de darmbacterie die meer vanille wenst en ons naar de supermarkt stuurt voor een pak vla, omdat onze moeders vanille aten. Of de zon die onze huid geïntegreerd pigmenteert afhankelijk van onze verblijfslocatie. We zijn tussen-wezens, die samenwonen met allerlei andere entiteiten. Symbionten.

Het werk *Macrobes* brengt microben in beeld. Het laat ons inleven in onze verstrengeling met deze metgezellen.

